כפרא דודי: תנו רבנן הנותן עצים לחרש לעשות מהן כסא ועשה מהן ספסל ספסל ועשה מהן כסא ר' מאיר אומר נותן לו דמי עציו רבי יהודה אומר [א]אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח ומודה רבי מאיר [ב]אם נתן עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה ועשה מהן כסא כעור ספסל נאה ועשה ספסל כעור אם השבח יתר על היציאה נותן לו דמי היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו דמי השבח: [ג]איבעיא להו יש שבח סמנין על הצמר או אין שבח סמנין על הצמר היכי דמי אילימא דגזל סמנין ודקינהו ותרנהו וצבע בהן תיפוק ליה משום דקנינהו בשינוי לא צריכא דגזל סמנין שרויין וצבע בהו מאי יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דשקלתינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי הצמר דא"ל לית לך גבאי ולא מידי אמרי ואי אין שבח סמנין על גבי צמר מי מצי אמר ליה לית לך גבאי ולא מידי נימא ליה הב לי סמנאי דאפסדתינהו אלא להך גיסא אין שבח סמנין על גבי הצמר ובעי שלומי ליה או דלמא יש שבח סמנין על גבי צמר וא"ל הא מנחי קמך שקלינהו במאי שקליה בצפון צפון עבורי מיעבר השבה לא עביד [ד]אלא הב"ע כגון דגזל צמר וסמנין דחד וצבעיה לההוא צמר בהנך סמנין וקא מהדר ליה ניהליה לצמר יש שבח סמנין ע"ג הצמר וקא מהדר ליה סמנין וצמר או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר וצמר מהדר ליה סמנין לא מהדר ליה אמרי תיפוק ליה דאייקר ליה ניהליה בדמי לא צריכא דזל ציבעא ואיבעית אימא כגון שצבע בהו קופא רבינא אמר הכא במאי עסקינן כגון דצמר דחד וסמנין דחד וקאתי קוף וצבעיה להוא צמר בהנך סמנין יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דגבך נינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר ואמר ליה לית לך גבאי כלום תא שמע (א)[ה]בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא אמר רבא [ו]הנאה הנראה לעינים אסרה תורה דתניא [ז]ערלים לא יאכל [ח]אין לי אלא איסור אכילה [ט]מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע [בו] ולא ידליק בו את הנר תלמוד לומר וערלתם ערלתו את פריו ערלים לא יאכל לרבות את כולם תא שמע [י]בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק שאני התם דאמר קרא [2]תהיה בהויתה תהא

רבא

כפרא דודי. קינא בו את היורה כלומר בשירי צבע שנשתיירו ביורה צבעו. כופרא לשון קינוח [ד]כמו בליתא דפרסא למכפריה בהכל שוחטין (חולין דף ח.): **נותן לו דמי עציו.** דקנינהו בשינוי. אבל נתן עצים כו' דלא שינה ולא קני ידו על התחתונה: **יש שבח כו'.** כלומר חזותא מילתא היא או לאו מילתא: **ותרנהו.** שראן במים כדרכן: **וצבע בהן.** למר שלו מבעיא לן יש שבח סמנין על הצמר דחזותא מילתא היא ואמר ליה הב לי סמנאי דשקלתינהו כו' כדבעיא למימר קמן: **אמרי ואי אין שבח כו' מי מצי אמר ליה לית לך גבאי ולא מידי.** בתמיה. נהי נמי דחזותא לאו מילתא היא לימא ליה הב לי סמנאי דאפסדתינהו: **צפון.** שורי"ן: **וקא מהדר ליה.** לצמר כשהוא צבוע מאי: **יש שבח סמנים על גבי צמר.** דחזותא מילתא היא וקמהדר ליה צמר וקמהדר ליה סמנים כלומר בהך השבה דצמר קמהדר (א): **דזול ציבעא.** צמר צבוע הוזל בעולם ואין (ב) מגיעין שבח לדמי סמנים ואמר ליה נגזל [*]אני הייתי מוכר סמנים או הייתי צובע בגד ועכשיו הפסדתני דהא לא השביחו בצמר: **א"נ דצבע בהו קופא.** גזל קוף וסמנים וצבע את הקוף ומחזירו לו דלא אייקר ליה. [ה]ואמרי לה קופה של גלרים[ו]: **כגון דצמר דחד וסמנין דחד כו'.** ולאו לענין גזלן קבעי לה דאין כאן גזל: **בקליפי ערלה.** קליפי אגוזים או שאר פירות אבל קליפת העץ לא דאין ערלה אלא בפירות: **הנראה לעינים.** מראה בעלמא אע"פ שאין בו ממש כגון נר וצבע: **שביעית** אסור לעשות סחורה בפירותיה וקליפי פירות קאמר ולא קליפי עלים דעלים אין שביעית חלה עליהן כדלקמן [ע"ב] דסתם עלים להסקה ניתנו:

רביעית

הא מנחי קמך שקלינהו. ומ"מ אגרא בעי למיתב למישקל להו דכיון דאתי לידיה בעי למיעבד השבה כדאמר לעיל (דף לח.) גבי זורק מטבע לים: **דזול ציבעא.** ומכל מקום איירי דגזל סממנים שרויין דאי דקינהו ושרנהו קננהו בשינוי: **דצבע** בהו קופא. פירש בקונטרס שגזל קוף וסממנים שרויין וצבע את הקוף ותימה דאם כן אפסדיה בידים וכה"ג היזק ניכר הוא ומחייב ונראה לפרש דצבע בהו קופא כלומר בגריעות ובכיעור כעין קוף שהוא מכוער: **או** דלמא אין שבח של סממנין על גבי צמר. תימה הרי נהנה שאמרו מעולה בדמים יותר וישלם מה שנהנה כמו אכלה [י]מלידי רחבה דפ"ב (דף יט:) [כ]וילדה לגינה דהכונס (לעיל דף נה:) ובפרק אלו נערות (כתובות דף ל: ושם) אמר תתב לו חבירו משקין של אחרים בבית הבליעה דמשלם מה שנהנה ויש לחלק דהנאה דהכא אין באה ע"י מעשיו ולא ע"י מעשה בהמתו ובתתב לו חבירו אע"פ שאין זה ע"י מעשיו מכל מקום נהנה גופו אי נמי הנאה דהכא לא חשיבא הנאה שאין [*]אלא נוי בעלמא יותר:

מנין שלא יהנה ממנו. בפרק כל שעה (פסחים דף כב: ושם ד"ה מנין) פריך אמאי לא נפקא לן איסור הנאה מלא יאכל:

ולא יצבע בו ולא ידליק בו הנר. אע"ג דאסר שאר הנאות אצטריך לרבויי צביעה והדלקה צביעה משום דחזותא בעלמא הוא והדלקה משום שכלה האיסור בשעת הדלקה ואם תאמר והא בפרק כל שעה (שם דף כו:) שרינן עצים להדלקה למאן דאמר אין שבח עצים בפת ולא משבחי עצים דאיסורא אלא כעין כסא ושרשיפא ויש לומר דשמן הוי כעין בשעה שהוא דולק אבל עצים נעשים גחלת והשלהבת אין באה אלא מן הגחלת ואם תאמר ומ"ש דהכא מצריכין קרא להדלקה וגבי תרומה טמאה מצריכין קרא להתיר כדדרשינן שלך תהא להסיקה תחת תבשילך וי"ל משום דס"ד דנילף תרומה ממעשר הקל דאמרה תורה לא בערתי ממנו בטמא כדאמר במה מדליקין (שבת דף כה.) ור"ת מפרש דאיצטריך קרא הכא לאסור צביעה והדלקה שלא כדרך הנאתו כגון צביעה דתאנים ורמונים ודברים דלאו אורחייהו והדלקה איצטריך לשמן שאין עומד להדלקה כלל וההוא דפרק כל שעה (פסחים דף כה:) דהוה [ט]שייף לגרמיה [י]בגוהרקי דערלה וקאמר מידי דרך הנאה קעבידנא התם לא הוה דרך הנאה כלל וקשה לפי' דהא בעי למפשט מהכא דחזותא מילתא היא ודחי דשאני הכא דגלי קרא משמע דלא אתא קרא למיסר שלא כדרך הנאה אלא למיסר אע"ג דליכא אלא חזותא בעלמא ומ"מ אם כן תיפשוט לאידך גיסא מדאיצטריך למיסר שמע מינה דחזותא לאו מילתא היא ויש לומר דאיכא למילף מהכא דחשיב כאילו הוא בעין ותימה לרבי יהושע דגמר בערלה פרי מפרי מבכורים בפרק העור והרוטב (חולין דף קכ: ושם) וסבר דאין לוקין אלא על היוצא מן הזיתים ומן הענבים אבל היוצא משאר פירות מותר היאך יאסר לצבוע במשקיהן מן התורה וכל שכן במים שנישורו בהם הקליפין ויש לומר דלא איצטריך קרא אלא שלא יצבע בזיתים וענבים וביוצא מהם או בממשות של עפרורית הקליפין הנטחנין ומיהו לא יצבע דקתני בברייתא איירי שפיר בכל עניני צביעה דערלה ומשקיהן בכל ענין ומדרבנן ומיהו קרא לא אתיא אלא כדפרישית אי נמי יש לומר דפרי דערלה דוקא גמר פרי מפרי דביכורים ולהכי אימעוט משקה דידהו אבל שומר לפרי דאיתרבו מאת פריו את הטפל לפריו לא אמעיט משקה דידהו וליכא למעוטי מפרי דביכורים ליתנהו בשומר לפרי כלל ואע"ג דהוי השתא טפל חמור מן העיקר יש ליתן טעם שלא יקשה מזה על שמעתא דריש איזהו מקומן (זבחים דף מח:) אבל אין לומר דאף על גב דליכא מלקות ביוצא משאר פירות עשה דערלתם ערלתו איכא דהא אכל מאי דכתיב וערלתם קאי לא יאכל דכתיב בתר הכי ועוד אם היה במשקה דשאר פירות דערלה איסור עשה אם כן מנא ליה שלא יצבע בו הא איצטריך לאסור המשקין בשתיה ובהנאה כשהן בעין ואין להקשות כיון דאיתרבי שומר לפרי דלא חזי לאכילה אם כן על כרחך מיתסרא ערלה בהנאה ולמאי איצטריך קרא שלא יהנה דהא איכא שומרין טובא דחזו לאכילה:

רבא

מסורת הש"ס

א) ערלה פ"ג מ"א, ב) [תמורה כ:], ג) פסחים כב: קדושין נו: [ע"ש], ד) עי' רש"י אחים כב. ד"ה כפורי וכו, ה) זה מפירוש הערוך. רש"ל, ו) בס"א: בגדים, ז) [צ"ל מתוך הרחבה], ח) [צ"ל ופלה לגינה], ט) פי' מושח, י) פי' בוסר וזיתים קטנים משום רפואה. רש"ל בשם רש"י,

* * *

תורה אור השלם

1. וְכִי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל עֵץ מַאֲכָל וַעֲרַלְתֶּם עָרְלָתוֹ אֶת פִּרְיוֹ שָׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרֵלִים לֹא יֵאָכֵל:
ויקרא יט כג

2. וְלִבְהֶמְתְּךָ וְלַחַיָּה אֲשֶׁר בְּאַרְצֶךָ תִּהְיֶה כָל תְּבוּאָתָהּ לֶאֱכֹל:
ויקרא כה ז

* * *

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה יש שבח וכו' קמהדר סמנים הס"ד: (ב) ד"ה דזול וכו' ואין מגיע השבח:

* * *

גליון הש"ס

רש"י ד"ה דזול וכו' אני הייתי מוכר סמנים. נ"ב דזול ציבעא היינו דאמר צבוע הוזל אבל הסמנים עצמן לא הוזלו ותמוה לי דלמאי צריכי לזה ולמאי נ"מ בפסיקות דהוזלו סמנים ואף דגם אנו מכרן לא היה מוכרן ביוקר מ"מ כיון דאין שבח סמני ולא מקרי השבה הרי כאלכד הגזילה דמשלם כשעת הגזילה וצ"ע. ובאמת ק"ל גם על הגמרא דלמאי צריך לאוקמא דגזל צבע וסממנים דחד נוקי כדמעיקרא דגזל סמנים שרויים וצבע צמר שלו והוזל הרבה עד שאמר עם הצבע שעליו אין שוים לדמי הצבע כשהיה בעיקן הגזילה ואי יש סמנים מהדר ליה הסמנים ואומר הרי שלך לפניך ואי דנמאי נשקליה יאמר כאמת סמוק לך גם בלאמרי ואי אין שבח סמנים לא הוי השבה על הסמנים וצריך לשלם כדמעיקרא וצע"ג: תוס' ד"ה או וכו' אלא נוי בעלמא יותר. עיין ש"ך סי' שלא סק"ב:

עין משפט נר מצוה

פד א ב מיי' פ"י מהל' שכירות הלכה ד סמג עשין פט טוש"ע ח"מ סי' שו סעיף ג:
פה ג ד מיי' פ"ג מהל' גזלה ואבידה הלכה י טוש"ע ח"מ סי' שנג סעיף יא:
פו ה מיי' פ"י מהלכות מאכלות אסורות הלכה כ:
פז ו מיי' שם פ"י הלכה ט סמג לאוין קמד טוש"ע י"ד סי' רצד סעיף א:
פח ז מיי' פ"ז מהלכות שמיטין הלכה ב:

* * *

לעזי רש"י

שורי"ן [שבורי"ן]. סבון.

* * *

מוסף רש"י

מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע בו. שלא יהנה ממנו כגון שלא ילבנצבע בו בפירי הכלאי ליצבע בו, כגון קליפי אגוזין ושומר לפירי אסור כפירי (קדושין נו: ובעי"ז פסחים כב:). ולא ידליק בו את הנר. כגון בשמן של ערלה (שם ושם).